

Håvard Lønberg Gran

Danmark og Sverige sin innflytelse på de Norske borgerkrigene

Hvordan Danmark og Sverige påvirket Stridighetene i Norge i perioden 1130-1240

Bacheloroppgave i Historie

Veileder: David Bregaint

Mai 2022

Håvard Lønberg Gran

Danmark og Sverige sin innflytelse på de Norske borgerkrigene

Hvordan Danmark og Sverige påvirket Stridighetene i
Norge i perioden 1130-1240

Bacheloroppgave i Historie
Veileder: David Bregaint
Mai 2022

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet

Innhold

Innledning.....	2
Tema og problemstilling.....	2
Metode og kilder.....	4
De Norske borgerkrigene	7
Årsaker til de Norske borgerkrigene	9
Danmark og Sverige sin innflytelse før borgerkrigene	11
Politiske forhold i Danmark og Sverige på 1100 tallet	13
Danmark sin innflytelse på Norge	15
Sverige sin innflytelse på Norge.....	19
Ekteskap og Allianser under borgerkrigen	20
Danmark og Sverige sine motiver for å påvirke borgerkrigen	22
Konsekvenser av Dansk og Svensk innflytelse på den Norske borgerkrigen	24
Konklusjon	27
Litteraturliste	29

Innledning

Tema og problemstilling

I visse perioder under den Norske borgerkrigen ser vi tendenser på at konger eller utfordrere til tronen drar utenlands for å sikre seg støtte i sin kamp om tronen. Sagaene skildrer at tronpredenter dro til Danmark eller Sverige for å samle støtte og ble gitt det, uten noen stor forklaring om hvordan det skjedde eller motivene bak støtten.¹ I denne oppgaven ønsker jeg å avdekke Danmark og Sverige sin innflytelse på den Norske borgerkrigen.

Tidligere forskning har rettet spesielt mye fokus på indre årsaker til hvorfor de Norske borgerkrigene brøt ut. Jeg ønsker å undersøke mer ytre årsaker til den Norske borgerkrigen og valget har falt på Danmark og Sverige sin innflytelse på krigen. Dette er et spesielt interessant tema fordi forskningen har tatt merke i at Danmark og Sverige hadde en rolle, men lite diskusjon har blitt gjort av viktigheten til dette. Spesielt Sverige har blitt neglisjert om sin rolle i borgerkrigen. Dette temaet er både lite diskutert og omdiskutert som muliggjør en interessant debatt rundt årsaker til borgerkrigen. I tillegg knytter temaet rundt 200 år med Nordisk historie sammen som jeg synes er spesielt interessant.

Den Norske borgerkrigen var en konflikt som brøt ut etter døden til Sigurd Jorsalfare i 1130. Ulike tronpredenter kjempet om makten i Norge i over 100 år i kamper som involverte større og mindre lag av samfunnet. Årsakene til borgerkrigene er mange og omdiskutert og involverer indre dyptliggende årsaker som ressursmangel, uenigheter i aristokratiet, regionale motsetninger og problemer med tronfølgen og samkongedømme. Ytre årsaker er også en mulighet, som press fra utlandet og spesielt Danmark. Hverken borgerkrigene i seg selv eller årsakene bak kommer til å være hovedtema i denne oppgaven, men det kommer til å være nødvendig å sette seg inn i konflikten og spesielt de ytre årsakene til krigen, så vi skal rette noe av oppmerksomheten til dette.

Danmark hadde hatt interesser i Norge og spesielt Viken siden tidlig vikingtid. Som en del av denne oppgaven kommer Danmark og Sverige sin historie før utbruddet av borgerkrigen ha mye å si for diskusjonen senere. Danmark hadde mye innflytelse på Norge i perioden fra 960 da Harald Blåtann var overkonge til 1042 da Magnus den gode ble konge

¹ Bagge 2010, 50

over Norge og Danmark. Denne perioden er viktig, fordi perioden har en del likheter med den Norske borgerkrigen når det kommer til Danmark og Sverige sin innflytelse, som vil bidra til å forstå motivene til disse landene.

Den politiske situasjonen i Danmark og Sverige på 1100 tallet var utfordrende. I Danmark var det tronstridigheter fram til 1157 som endte med at Valdemar den store ble enekonge. I Sverige var det tronstridigheter mellom Sverker og Erik ætten som strakk seg igjennom hele varigheten av den Norske borgerkrigen. Den politiske situasjonen i landene er viktig å diskutere fordi det påvirker hvor sterkt politisk landet var. Et land uten aktive tronstridigheter hadde større anledning til å påvirke borgerkrigen i Norge, en ett som slet med indre konflikter.

Etter å ha orientert oss om forhistorie og den politiske situasjonen skal vi se på hendelser fra borgerkrigen som involverer Dansk og Svensk innflytelse. Danmark støttet både Harald Gille og Magnus den blinde i de tidlige stadiene av tronstriden. Etter at Harald ble konge, prøvde den Danske prinsen å invadere Norge med lite suksess. Den Danske kongen Valdemar den store var alliert med Erling Skakke og Magnus, og ga støtte i form av skip og mannskap ved flere anledninger. Valdemar ble overherre av Viken etter å ha gjort Erling til Jarl som varte til Erling falt ved slaget ved Kalvskinnet. Danmark støttet Magnus på samme måte som tidligere helt til han også falt i et slag mot Sverre. Danmark sitt press på Norge tok nå form av baglerreisningen som samlet biskoper fra Norge og motstandere av Sverre til en samlet front. Baglerne fikk tilflukt i Danmark og kongen fikk være med på å velge kongsemne. Danmark sin innflytelse avtok etter baglerne sin endelige oppløsning grunnet pressende interne problemer i Danmark som hindret dem i å påvirke Norge.

Sverige sitt bidrag til borgerkrigen startet med Birkebeinere. Jarlen Birger Brosa støttet Øystein Møyla med mannskap, penger og et tilfluktsted. Etter Øystein sin død støttet Jarlen Sverre Sigurdsson sitt krav om kronen i Norge. Sverige var verdifullt som et tilfluktsted og for å reise mellom Trøndelag og Viken, for å unngå motstand innad i Norge. Etter birkebeinere støttet Sverige reisningen Ribbungene på lignende måter som de hadde gjort med Birkebeinerne, i tillegg så bidro Sverige med å aktivt være med i kamphandlinger i Viken under Ribbungreisningen.

Formålet med denne oppgaven blir å utforske Danmark og Sverige sin innflytelse på den Norske borgerkrigen. For å løse denne oppgaven skal vi se på hvordan Danmark og

Sverige påvirket den Norske Borgerkrigen, prøve å forstå motivene bak dette og finne ut konsekvensene det hadde for Norge, problemstilling er da som følger:

Påvirket Danmark og Sverige den Norske borgerkrigen? Hva var motivet? Og hva ble konsekvensene for Norge?

Metode og kilder

Hovedfokuset til denne oppgaven blir å svare på spørsmålene i problemstillingen. Kapitlene sitt formål vil være å samle relevant informasjon som vil muliggjøre og svare på disse spørsmålene. Hoveddelen vil bestå av en redegjørelse av Danmark og Sverige sin innflytelse under borgerkrigen og ut ifra denne skal det være mulig å argumentere for eller mot hovedspørsmålet i problemstillingen. Avslutningsvis, basert på hovedspørsmålet og informasjonen tilgjengelig i de tidligere kapitlene kan vi drøfte de to underspørsmålene av problemstillingen.

For å svare på problemstillingen har jeg arbeidet med kildene som er tilgjengelig på området, både primære og sekundære. Det er et rikt utvalg av sekundær litteratur som fokuserer på den Norske borgerkrigen, så i dette kapitlet skal vi avgrense det til litteraturen som er sentral når det kommer til temaet på oppgaven. Den nordiske Sagalitteraturen dekker mye av borgerkrigene, men i denne oppgaven skal vi begrense bruken til Sverre Saga og Magnus Erlingsson saga. Den Danske krøniken *Gesta danorum* av Saxo er også av interesse.

Knut Helle har skrevet boken *Norge blir en stat 1130-1319* boken omhandler Norges historie fra utbruddet av borgerkrigen og til Håkon V sin død i 1319. Boken er et klassisk verk i Norsk historieskriving og innehar mye informasjon om både borgerkrigen og Danmark sin rolle. Boken har vært veldig viktig for oppgaven siden den har hatt den mest komplette beskrivelsen av hendelser som kan klassifiseres som Dansk innflytelse på Norge. *From Viking Stronghold to Christian kingdom* er en bok skrevet av Sverre Bagge i 2010. Boken beskriver statsformasjon i Norge fra år 900 og fram til ca. 1350. I likhet med Helle sin bok innehar boken mye god informasjon om borgerkrigen. Den har også mer informasjon om Danmark sin innflytelse tidligere i krigen enn det Helle beretter om, den har også en del mer informasjon om Sverige.

Når det kommer til informasjon om Danmark sin innflytelse før 1130 har bøkene fra Claus Krag og Moseng, Opsahl, Pettersen, Sandmo vært veldig nyttige. *Krag sin bok Norges historie fram til 1319* innehar mye nyttig informasjon om perioden etter 960 og fram til 1130

en periode der Danmark hadde stor innflytelse over Norge. Moseng Et al. sin bok *Norsk Historie 750-1537* har mye supplerende informasjon om den samme perioden som bidro til å skape en mer komplett formulering. I tillegg var den nyttig for å forstå årsakene bak borgerkrigen, samt noen av de faktiske hendelse i krigen.

Kildematerialet om Sverige i perioden før 1300 er begrenset, så bøkene av Peter Sawyer og Sten Carlsson har gitt mye innsikt i den informasjonen som er tilgjengelig. Sawyer sin bok *När Sverige blev Sverige* gir en god innsikt i tronstridighetene i Sverige som preget store deler av 11 og 1200 tallet. *Från Birger Jarl til Kalmarunionen* er volum i serien om Sveriges historie skrevet av Sten Carlsson. Denne gir en unik innsikt i hvordan Sverige gikk fra den Stenkilske ætten, til tronstriden mellom Sverker og Erik ættene. Disse to bøkene har vært kritisk for å forstå Sverige sin politiske situasjon før og under den Norske borgerkrigen. I tillegg har doktorgradsavhandlingen til Knut Arstad, *Rex Bellicosus* inneholdt mye informasjon om Sverige sitt forhold med Ribbungene. Dette har vært verdifull informasjon om Sverige sin rolle i den Norske borgerkrigen som ikke er lett tilgjengelig andre steder.

I tillegg til trykt faglitteratur er det mange relevante tidsskrifter og artikler om den Norske borgerkrigen. Av tidligere forskning om temaet er det spesielt artikkelen til Hans Jacob Orning, *Borgerkrig og statusvikling i Norge i middelalderen – en revurdering* som er verdt å nevne. Dette er et svar på den klassiske artikkelen til Sverre Bagge som handler om viktigheten av den Norske borgerkrigen og en diskusjon om mulige årsaker til utbruddet av den.² Orning prøver å skape en diskusjon om viktigheten av Danmark sitt press på Norge som en ytre årsak til borgerkrigen. Bagge sin artikkel har fokusert mye på indre dyptliggende årsaker og Orning ønsker å diskutere viktigheten av ytre årsaker som Danmark og kirken. Denne artikkelen skal vies en del oppmerksomhet fordi den vil bidra mye til å svare på problemstillingen til denne oppgaven. Disse to artiklene er de viktigste for denne oppgaven, resten av sekundærkildene vi skal bruke kommer til å være supplerende informasjon til verkene vi har diskutert tidligere.

Sekundær litteratur har vært veldig hjelpsomt for å løse denne oppgaven, men for å få en mer komplett redegjørelse skal vi bruke primærkilder for å løse denne oppgaven. Sverre Saga er en todelt saga skrevet på forespørsel av Sverre Sigurdsson. På midten av 1180 tallet lot han den Islandske abbeden Karl Jonsson skrive den første delen av sagaen som het Grýla. Hvor Grýla ender og hvor nesten av sagaen begynner er veldig uklart, men den inneholder

² Bagge 1986

garantert Sverres to første stridsår og muligens fallet til Erling Skakke ved Slaget på Kalvskinnet.³ De to eller tre første årene av Gryla bærer også preg av eventyr og legende, når Birkebeinerne seirer mot overveldende odds er det kun på grunn av Sverre. Sagaen bærer tydelige preg av propaganda og det virker som Sverre var mer opptatt å fremme bildet av seg selv enn å skrive historie.⁴ Sagaen sine beretninger om møtet mellom Jarlen Birger Brosa og Sverre er spesielt nyttig for denne oppgaven.

Saga om Magnus Erlingsson er en del av sagasamlingen Heimskringla som ble skrevet av Snorre Sturlason. Sagaen handler om livet til Magnus Erlingsson og Erling Skakke. Sagaen er viktig for denne oppgaven grunnet Magnus og Erling sin kontakt med Danskene. Sagaen gir også et viktig innsyn i de tidlige dagene til Birkebeinerne med skildringene av tronpreudenten Øystein Møyla. Øystein Møyla var den første til å ta kontakten med den Svenske Jarlen Birgir Brosa, og med tanke på det begrensede Svenske kildematerialet, blir denne sagaen kritisk for å redegjøre for den Svenske innflytelsen.

Gesta Danorum var en krønike skrevet av Dansken Saxo Grammaticus en gang rundt 1200. Krøniken skildrer Danmarks historie fra tidenes morgen til rundt 1185. Verket var laget på bestilling av ekebiskopen av Lund, Absalon. På samme måte som Sverre saga, bærer den et preg av propaganda. Saxo var tilhenger av Valdemarene og det virker som at han hadde en agenda om å rettferdiggjøre kongedømmet til Valdemar.⁵ Saxo er et viktig kildemateriale, fordi det inneholder mye stoff om borgerkrigene i Norge. Skildringene av Erling og Magnus sine besøk i Danmark er relevante for denne oppgaven, siden mye av Danmark sin innflytelse på borgerkrigen hendte i denne perioden av krigen.

³ Helle 1964: 51

⁴ Ibid: 53

⁵ Heebøll-Holm 2019: 219

De Norske borgerkrigene

Harald Gille ankom Norge fra Irland en gang på 1120 tallet og utga seg som en sønn av Magnus Berrføtt. Sigurd Jorsalfare var konge i Norge og fikk Harald til å love at han ikke skulle kreve riket så lenge sønnen hans Magnus var i Live. Sigurd døde i 1130 og sønnen hans Magnus utnevnt til konge, men samtidig ble Harald hyllet til konge. Oppslutningen til Harald var så stor at Magnus ikke hadde noe valg enn å godta Harald som samkonge.⁶ Noen år senere ble det gnisninger imellom samkongene som endte med at Magnus ble tatt til fange etter et slag i Bergen og ble blindet, fothøgd, kastret og satt i et kloster av trelle til Harald.⁷

Harald var nå blitt enekonge i Norge, men det tok ikke lang tid før han ble oppsøkt av Sigurd Slembe som også hevdet å være sønn av Magnus berrføtt. Harald prøvde å rydde han ut av veien, men ble overfalt og drept av Sigurd. Sigurd krevde å bli konge, men lendmennene og hirden til Harald ville ikke gi fra seg makten og samlet seg rundt sønnene til Harald.⁸ Trønderne samlet seg rundt den 4 år gamle Sigurd Munn og Vikværingene samlet seg rundt den 2 år gamle Inge Krokrygg. Sigurd falt kort tid etter i et slag mot en koalisjon av Sigurd og Inge sine styrker. En tredje sønn av Harald kom til Norge i 1142 fra Skottland, Øystein Haraldsson. Han ble samkonge sammen med de yngre brødrene sine og de neste årene var en ganske fredelig periode under borgerkrigene.⁹

Stridigheter mellom brødrene kom først vinteren 1154-55, Sigurd og Øystein hadde planlagt å ta fra Inge kongemakten under et møte i Bergen. Inge fikk vite om planen og kom forberedt til byen. Der ble Sigurd beseiret av en styrke ledet av lendmannen Gregorius Dagsson. Øystein dro isteden til Viken, etter å ha hørt hvordan det gikk med broren. Det ble åpen strid mellom brødrene som endte med at Øystein ble tatt til fange og drept i 1157.¹⁰ Motstanderne samlet seg rundt den 10 år gamle sønnen til Sigurd Munn som het Håkon Herdebrei. Etter lengre kamper falt Inge i et slag mot Håkons hær i Oslo i 1161.¹¹

Håkon var enekonge i Norge, men samtidig ble det hyllet et nytt kongsemne i Bergen. Lendmannen Erling Skakke hadde fått støttespillerne til Inge til å utnevne sønnen hans

⁶ Helle 1974: 24

⁷ Ibid 25

⁸ Moseng, Opsahl, Pettersen & Sandmo, 2007: 116

⁹ Ibid 117

¹⁰ Helle 1974, 33

¹¹ Ibid, 35

Magnus til konge, og Erling ble leder over styrkene deres. Magnus var blitt konge, men han manglet legitimitet siden han ikke var en kongssønn, så Erling allierte seg med kirken for å skaffe sønnen legitimitet.¹² Dette førte til at tronfølge-loven ble nedskrevet som skulle sikret at kun ektefødte og førstefødte kongssønner hadde krav på tronen.¹³

De neste årene var en periode der Erling Skakke prøvde å holde på makten i møte med motstand fra Danmark og nye reisninger.¹⁴ I 1174 samlet folk seg rundt Øystein Møyla, støttespillerne hans var fattige og manglet klær som ga dem navnet Birkebeinere. Birkebeinerne fikk etter hvert tak i skip som gjorde at de kunne utfordre Erling i Trøndelag, der drepte de hans fremste lendmann og Øystein ble hyllet på Øyrating. Etter vinteren dro de sørover for å ta Magnus, men ble drevet på flukt i slaget på Re og Øystein ble drept.¹⁵

Birkebeinerne valgte Sverre, som kalte seg sønn av Sigurd Haraldsson til konge. Sverre sitt første mål var å få kontroll over Trøndelag. Sverre felte Erling ved slaget på Kalvskinnet etter en lengre periode med krigføring, men Magnus unnslapp via flåten sin og fortsatte krigen mot Sverre.¹⁶ Sverre dro til Bergen for å overvintre, men slet med motstand fra bøndene i området. Han bestemte seg så for å dra på tokt til Viken, men imens så hadde Magnus søkt til Danmark for støtte og var på vei tilbake med en stor flåte. De møttes i et slag i Nordnes som gjorde at Sverre måtte flykte til Nidaros.¹⁷ Sverre var isolert fra resten av landet og slet med tapet av inntekter som fulgte med dette. Sverre svarte med et overraskelsesangrep på Bergen som snudde krigen tilbake i hans favør. Sverre reiste tilbake til Nidaros for å overvintre, men i mellomtiden så hadde motstanden på Vestlandet drept systemennene som Sverre hadde innsatt. Sverre var bestemt på å håndtere motstanden på Vestlandet og dro til sogn med hovedstyrkene sine, der møtte han Magnus. Det endte med et stort sjøslag ved Fimreite som resulterte i seier for Sverre samt at Magnus falt under slaget. Sverre var enekonge og hadde kontroll på Vestlandet og Trøndelag.¹⁸

Etter krigen med Magnus havnet nå Sverre i konflikt med kirken. Sverre var imot Eirik Ivarsson sitt kandidatur til erkebiskop og mente at kirken skulle være underlagt kongens makt.¹⁹ Dette førte til at Eirik måtte flykte, etter å ha følt seg truet av handlingene til Sverre.²⁰

¹² Helle 1964, 37

¹³ Ibid, 39

¹⁴ Moseng et al., 2007, 125

¹⁵ Helle 1964, 47

¹⁶ Moseng et al., 2007, 126

¹⁷ Helle 1964, 56

¹⁸ Ibid, 57

¹⁹ Helle 1964, 58

²⁰ Ibid 60

Etter å ha fått støtte fra den nye paven kom han tilbake og fikk Sverre og biskopene som hadde støttet han lyst i bann. Denne striden førte til formeringen av baglerne som ble den nye reisningen mot Sverre.²¹ Sverre kjempet mot Baglerne helt til han døde av naturlige årsaker i 1202.²² Sønnen hans Håkon tok over og prøvde å forsone seg med kirken samt å pasifisere Norge, men døde brått i 1204 etter å ha hatt en viss suksess.²³ Det var en periode med kortvarige kongsemner helt til Håkon Håkonsson ble valg til konge av Birkebeinerne. Etter døden til Baglerkongen Inge Bårdsson prøvde Håkon å få Baglerne til å ikke velge en ny konge, men underkaste seg birkebeinerne.²⁴ Han fikk støtte fra kirkelig hold, men det var ikke alle som var fornøyd med dette og stridighetene fortsatte med reisningen til Sigurd Ribbung.²⁵

Ribbungstriden varte helt til 1227 da Sigurd døde en naturlig død og opprøret døde ut samtidig.²⁶ Skule Bårdsson som hadde vært leder for hirden når Håkon var ung, gjorde opprør i 1239, men klarte ikke å få til noen storskala strid. Med Skule sitt mislykkede opprør var Norge konsolidert og borgerkrigene over.²⁷ I neste kapittel skal vi ta for oss årsakene til borgerkrigene. Dette er både for å forstå konflikten bedre og for å kunne forstå hvorfor stridighetene brøt ut så vi kan senere diskutere om Danmark og Sverige bidro til stridighetene med deres innflytelse.

Årsaker til de Norske borgerkrigene

Årsakene til borgerkrigene er mange og er et tema som har vært mye diskutert blant Norske historikere. I dette kapittelet skal vi ta utgangspunktet i teoriene til Sverre Bagge og Hans Jacob Orning. Disse teoriene går ut på ressursmangelen og befolkningsøkningen som etterfulgte vikingtiden, samt Danmark sitt press på Norge.

Mangelen på en etablert tronfølge lov er ansett som et stort problem og en årsak til borgerkrigene. Enhver sønn av en konge selv om han var født utenfor ekteskap hadde retten til å kreve kronen i Norge. Dette resulterte ofte i at det ble hyllet flere konger på en gang og de måtte enten komme til enighet om riksdeling eller ty til krig for å ha makten alene.

²¹ Ibid, 60

²² Ibid, 62

²³ Moseng et al, 2007, 136

²⁴ Ibid, 137

²⁵ Helle 1964, 71

²⁶ Ibid

²⁷ Ibid, 72

Samkongedømmene førte også ofte til uenigheter som endte med stridigheter mellom kongene.²⁸ Uenigheter i samkongedømmer har eksistert i Norge siden Harald Haråde ble samkonge og det var ikke før på 1100 tallet at det brøt ut konflikter relatert til samkongedømmet.²⁹ Det kan da være at uenigheter i samkongedømmet ikke hadde en viktig nok rolle til å utløse borgerkrigene alene og vi må se på andre årsaker.

En mulig årsak til de Norske borgerkrigene var ressursmangelen som preget Norge etter slutten på vikingtiden. Befolkningen i Norge økte uten at det ble produsert noe mer mat enn det hadde gjort tidligere. Muligheter til å reise og bosette seg andre plasser ble også redusert når vikingferdene opphørte. Resultatet av dette ble et sterkere aristokrati i Norge. Ressursknappheten gjorde at de som eide land kunne leie ut gårdene til andre bønder. Flertallet av bøndene ble leilendinger som gjorde at en klasse med både verdslige og geistlige landeiere ble skapt.³⁰ Disse nye klassene med borgere kan ha vært en av årsakene til borgerkrigene. En klasse med god nok råd til å ha væpnede styrker i sin tjeneste og en klasse med bevæpnede bønder som sto friere til å velge side i konfliktene. De rike godseierne sto sterkest i Viken og på Vestlandet, imens bøndene fikk mest frihet og innflytelse i Trøndelag. I konfliktene under borgerkrigen sto ofte disse to klassene på hver sin side av konflikten og støttet hvert sitt kongsemne. Ressursmangelen og befolkningsøkningen ble med på å skape regionale motsetninger som kan ha bidratt til stridighetene.

En mer sannsynlig årsak til borgerkrigene er ressursmangelen innad i aristokratiet. Stormenn hadde tidligere vært avhengig av inntekter fra vikingferdene, og når disse opphørte ble det en reduksjon av inntektene i aristokratiet. Løsningen ble å samle seg rundt kongen som hadde igjennom krig og konfiskering samlet seg jordegods. Kongen kunne dele ut dette for å skaffe seg tilhengere i aristokratiet som han var avhengige av. Dette ble en midlertidig løsning fordi antall jordeiendommer var begrenset og når kongen ikke hadde mer å dele ut, ble det vanskeligere å belønne tilhengerne sine. Mangelen på ressurser førte til rivalisering innad i aristokratiet som ledet til stridigheter. Kongsemner kunne utnytte denne misnøyen hos aristokratiet til å samle støtte til sitt kandidatur, som ville eskalere stridighetene fra sporadiske kamper til langvarige kriger.

En annen teori om årsakene til borgerkrigene er innflytelsen og presset fra Danmark. Danmark hadde en stor rolle i borgerkrigen og kan ha bidratt til stridighetene. Danmark støttet

²⁸ Bagge 2010: 40

²⁹ Orning 2014: 195

³⁰ Bagge 1986: 159

kongsemner, motstandsflokker og invaderte også Norge på flere forskjellige tidspunkt. Danmark hadde interesser i Norge igjennom store deler av perioden, spesielt i Viken. Danmark sin innflytelse som en årsak til borgerkrigen skal vi diskutere mer i et senere kapittel, først må vi gå mer i dybden på Danmark og Sverige sine forsøk på innflytelse under den Norske borgerkrigen.

Danmark og Sverige sin innflytelse før borgerkrigene

For å forstå motivasjonen bak Danmark og Sverige sin innflytelse på de Norske borgerkrigene må vi se på tilstandene i landene før utbruddet av borgerkrigene. Danmark hadde interesser i Viken igjennom store deler av borgerkrigen, og for å forstå årsaken til dette, må vi se på episoder av innflytelse før borgerkrigene. Sverige sin rolle var mindre, men alliansene mellom Norske, Danske og Svenske konger er viktig å få fram for diskusjonen videre.

Danmark hadde hatt herredømme over Viken igjennom hele vikingtiden og i 960 begynte de å utvide interessen for Norge. Etter slaget ved Fitjar ble Danske kongen Harald Blåtann overkonge av Norge og utvidet interesseområdet til hele Norge.³¹ Håkon Ladejarl styrte Norge på vegne av Danske kongen etter å ha beseiret Harald Gråfelle og Eirikssønnene. Etter et mislykket felttog så ble forholdet mellom kongen og Håkon forverret som endte med slaget ved Hjørungavåg.³² Der beseiret Håkon den Danske invasjonstyrken og Ladejarlene fikk kontroll over Trøndelag, Vestlandet og Nord-Norge. Danmark hadde fortsatt kontroll over Viken, men Norge var uavhengig fra en Dansk overkonge.³³

Etter Håkon Ladejarl sin død kom Olav Tryggvason til Norge og ble hyllet til konge i Trøndelag. Han møtte lite motstand i Norge og kunne raskt legge hele landet under seg.³⁴ Han var bestemt på å kristne Norge som gjorde han upopulær i Trøndelag og i Nord-Norge som svekket han og styrket motstanderne hans. Sønnene til Håkon Jarl allierte seg med den Danske kongen Sven Tjugeskjegg og den Svenske kongen Olav Skottkonung. Olav falt i slaget som fulgte alliansen og Svein Tjugeskjegg ble overkonge i Norge.³⁵

³¹ Moseng et al, 2007, 67

³² Krag 2000, 55

³³ Moseng et al, 2007, 68

³⁴ Ibid, 70

³⁵ Moseng et al, 2007, 71

Olav Haraldsson kom til Norge i 1015 med ambisjoner om å danne et kongedømme. Sven Tjugeskjegg var død, og det var Ladejarlene som hadde makten i Norge på dette tidspunktet.³⁶ Olav ønsket å bli konge over hele Norge som gjorde at han møtte motstand på Østlandet fra småkonger og Svein Ladejarl. Olav beseiret Svein under slaget ved Nejsar og fikk støtte fra store deler av aristokratiet i Norge. Han ble hyllet til konge på Øyrating og la Østlandet under seg sammen med resten av det som hadde vært Norske områder.³⁷

Samtidig som Olav hadde blitt konge av Norge tok Knut den mektige over som konge i Danmark. Knut mente at han hadde rett på å være overkonge i Norge og krevde at Olav skulle være hans vasall.³⁸ Dette resulterte i at Olav allierte seg med den Svenske kongen Anund Jakob for å gjennomføre et motangrep mot Danmark. Angrepet var mislykket, og Olav måtte trekke tilbake til Norge.³⁹ Knut begynte nå å få aristokratiet i Norge til å vende seg mot Olav. Olav sin politikk angående lends forhold hadde gjort han upopulær blant stormennene i aristokratiet, som ble forsterket av generøse gaver fra Knut. Knut fikk alliert seg med stormennene Einar Tambarskjelve, Hårek av Skjøtta, Tore hund og Erling Skjalgsson, som var de fremste stormennene i Norge.⁴⁰ Etter et slag mot Erlings Skjalgsson ble Olav svært upopulær etter det vanærede drapet på Erling og måtte flykte landet. Knut ble konge over Norge og tok Håkon Eiriksson Ladejarl til å være sin Jarl over hele Norge.⁴¹

Olav returnerte til Norge etter at Håkon og alle skipene hans forsvant på havet etter en reise til England. I Norge møtte han alle motstanderne sine ved et avgjørende slag på Stiklestad i 1030. Olav falt i dette slaget⁴² og Knut bestemte seg for å sette sin sønn Svein og Sveins mor Alfiva i kontroll av Norge. Svein og Alfiva ble svært upopulære blant aristokratiet slik Olav også hadde vært, Danskene ble på mange måter oppfattet som erobrere. Forventinger om len og deltagelse i styret ble ikke tilfredsstilt hos aristokratiet som førte til stor misnøye.⁴³ Erling Tambarskjelve og Kalv Arnesson hentet Olav sin sønn Magnus fra Russland for å gjøre han til konge. Dette gjorde at Svein og Alfiva måtte flykte.⁴⁴ Kort tid etterpå døde Knut, og sønnen Hardeknut klarte aldri å gjøre seg gjeldende i Norge før han også døde 5 år senere. Med Knut og sønnene døde gjorde Magnus seg til konge av

³⁶ Krag 2000, 60

³⁷ Ibid, 61

³⁸ Ibid, 62

³⁹ Ibid

⁴⁰ Moseng et al, 2007, 75

⁴¹ Krag 2000, 62

⁴² Ibid, 64

⁴³ Krag 2000, 65

⁴⁴ Ibid

Danmark,⁴⁵ og Danmark ble betydelig svekket helt fram til slutten på den Danske borgerkrigen.

Politiske forhold i Danmark og Sverige på 1100 tallet

For å forklare Danmark og Sverige sin innflytelse på borgerkrigen må vi se på de politiske forholdene i landene rett før og under borgerkrigen. Norge, Sverige og Danmark var alle involverte i interne konflikter på 1100 tallet, som kan beskrives som tronstridigheter eller borgerkriger. Formålet med dette kapittelet er å se hvordan den politiske situasjonen i Danmark og Sverige fremmet eller hindret deres mulighet til å kunne påvirke de Norske borgerkrigene.

I Danmark på 1100 tallet var den politiske situasjonen krevende. I 1131 var Nils av Danmark konge, han hadde en sønn som het Magnus den sterke. Magnus hadde ambisjoner om å ta over for sin far, og så på den Danske prinsen Knut Lavard som en rival til tronen, så han fikk han drept. Drapet førte til at broren til Knut, Erik Emune søkte hevn og det brøt ut en borgerkrig. Erik beseiret Nils og Magnus i et slag ved Fodevig og stridighetene opphørte i en periode.⁴⁶ Erik var nå konge fram til 1137 og var fristilt til å støtte Harald Gille i Norge, som vi skal se mer på i neste kapittel.

Erik døde i 1137 og hans nevø Erik Lam var konge fram til 1146. Etter 1146 var det Knut, Sven og Valdemar som delte på makten i Danmark som samkonger. Knut var sønn av Erik Emune, Sven var sønn av Magnus den sterke og Valdemar var sønn av Knut Lavard. Denne ordningen førte til uenigheter og stridigheter mellom dem som gjorde at borgerkrigen tok seg opp igjen. Knut og Valdemar allierte seg mot Sven, stridighetene endte med at både Knut og Sven døde, Valdemar var den eneste gjenlevende og ble enekonge av Danmark.⁴⁷ Kongemakten i Danmark var nå konsolidert og betydelig styrket sammenlignet med før borgerkrigen, dette gjorde at Valdemar hadde anledning til å virke sin innflytelse på den Norske borgerkrigen.⁴⁸

⁴⁵ Krag 2000, 67

⁴⁶ Sawyer 2003, 49

⁴⁷ Ibid

⁴⁸ Bagge 2010, 49

På 1000 tallet var det den stenkilske ætten som hadde makten i Sverige. I denne perioden var det strid om tronen i Sverige som varte helt til starten av 1120 tallet. Den Stenkilske ætten endte med døden til Inge den yngre i 1120. Den Danske Magnus Nilsson, også kalt Magnus den sterke hadde slektsbånd til Inge den Eldre som gjorde at han hadde et krav til kronen i Sverige.⁴⁹ Rundt 1130 så ble en mann kalt Sverker valgt av Svearene til å utfordre kravet til Magnus den sterke om tronen i Sverige.⁵⁰ En av grunnene Sverker skal ha blitt valgt er at han hadde Svensk opphav ulikt Magnus som var en Dansk prins.⁵¹ Sverker skal ha styrt området i Östergötland samt en del av Småland. Magnus skal ha mistet makten sin på et tidspunkt før han døde i slaget ved Fodevig da han kjempet om makten i Danmark. Sverker ble konge av Sverige, men fikk fort konkurranse av Erik Jedvard.⁵²

Sverker ble drept rundt juletider i 1156. Dette førte til en maktkamp mellom Sverker sin sønn Karl, den Danske prinsen Magnus Henriksson og Erik Jedvard.⁵³ Erik ble ansett som konge av Västergötland og skal ha dødd martyrdøden i 1161, som senere ga han navnet den hellige.⁵⁴ I 1161 skal Karl ha drept Magnus Henriksson, og sto igjen som enekonge av Sverige. Karl skal ha styrt til 1167 da han ble drept av Knut Eriksson, sønnen til Erik Jedvard. Sønnen til Karl var for ung så han måtte flykte til Danmark, som gjorde at Knut ble konge av Sverige.⁵⁵ Knut hadde blitt konge over både Gøterne og Svearene og igjennom hans tid som konge prøvde han å være aktiv i ulike landsdeler av Sverige for å skape en Svensk enhet. Dette ville styrke hans kontroll over Sverige, men han slet med å ha effektiv kontroll over alle landområdene i Sverige.⁵⁶

I 1195 kom sønnen til Sverker tilbake fra Danmark og maktkampen mellom Sverker og Erik ætten blusset opp igjen. Etterkommerne av Erik og Sverker kjempet så om kongemakten i Sverige fram til 1243 eller 1244.⁵⁷ Stridighetene endte med forsøk på forsoning mellom de to dynastiene. Et ekteskap mellom Erik Eriksson og Sverker sitt barnebarn Katarina ble gjennomført, men var mislykket siden paret ikke fikk noen barn. Kongemakten gikk så til Birger Jarl sin sønn Valdemar som hadde slektsbånd til både Sverker og Erik. Med Valdemar sitt kongedømme var Sverker og Erik forent og stridighetene som

⁴⁹ Carlsson 1998, 8

⁵⁰ Sawyer 2003, 51

⁵¹ Sawyer 1991, 42

⁵² Sawyer 2003, 51

⁵³ Sawyer 1991, 42

⁵⁴ Sawyer 2003, 51

⁵⁵ Sawyer 1991, 43

⁵⁶ Ibid, 60

⁵⁷ Sawyer 1991, 61

hadde vart i over 100 år avsluttet.⁵⁸ Rivaleriet skapte nær konstant konflikt i Sverige⁵⁹ noe som svekket Sverige sin evne til å ha noe særlig innflytelse eller bidra med støtte i Norge under borgerkrigen. Nå har vi en oversikt over Danmark og Sverige sin evne til å kunne påvirke hendelsene under den Norske borgerkrigen, i de to neste kapitlene skal vi se på tilfeller av Dansk og Svensk innflytelse under selve borgerkrigen.

Danmark sin innflytelse på Norge

Det første dokumenterte tilfellet av Dansk innflytelse under de Norske Borgerkrigene var Harald Gille og Magnus Blinde sin forbindelse med Danske Konger. Etter forholdet mellom kongene begynte å forverre seg søkte begge Kongene til Danmark og allierte seg med hver sin rivaliserende konge.⁶⁰ Magnus var gift med datteren til den Danske prinsen Knud Lavard, som hadde dødd noen år tidligere i den Danske borgerkrigen. Etter døden til Knut trodde at han støttet den tapende siden av borgerkrigen som gjorde at han så til Kong Nils. Denne problemstillingen kan ha ført til Magnus sitt angrep på Harald Gille den 9. August 1134.⁶¹

Harald Gille var alliert med Erik Emune som hadde drept brødrene sine og var på den vinnende siden av den Danske borgerkrigen.⁶² Etter slaget ved Fyrilev i Bohuslån ble Harald Gille forvist til Danmark der han søkte støtte fra Erik Emune i Danmark. Der samlet det seg folk fra Norge som støttet Harald sin sak, han fikk stor oppslutning fra befolkningen i Viken. Med støtte fra Danmark seilet han til Bergen og beseiret Magnus Blinde.⁶³

Alliansen mellom Erik Emune og Harald Gille sin faksjon var kortvarig og endte allerede i 1137. Magnus Blinde klarte å overtale Erik Emune til å invadere Norge i 1137. Han søkte hjelp fra Erik for bistand i konflikten mellom han og sønnene til Harald. Invasjonen var mislykket og Erik Emune døde kort tid etter at han hadde startet invasjonen.⁶⁴ Motivene til Erik for å bistå Magnus Blinde er omdiskutert. En teori er at forholdet mellom Harald og Erik hadde surnet grunnet Harald sitt ekteskap med Ingrid Ragnvaldsdatter som var en datter av en Svensk konge og hadde vært gift og fått barn med Henrik Skadelår, en rival av Erik. Erik kan

⁵⁸ Sawyer 1991, 61

⁵⁹ Bagge 2010, 50

⁶⁰ Krag 2000, 105

⁶¹ Bagge 2010, 49

⁶² Ibid, 48

⁶³ Helle 1964, 24

⁶⁴ Bagge 2010, 49

ha fryktet at sønnene ville ta hevn for faren sin død, som kan ha vært en motivator for invasjonen av Norge. En annen teori er at Erik ønsket å utnytte de turbulente tilstandene i Norge som kom av borgerkrigen og bruke dette til sin fordel for å erobre Norge.⁶⁵

De neste tiårene er det lite som tilsier noe Dansk innflytelse på den Norske borgerkrigen, ikke før i 1157 da Knut Lavard sin sønn Valdemar ble konge over hele Danmark.⁶⁶ Håkon Herdebrei er den første som skal ha prøvd å skape en forbindelse eller allianse med Valdemar. Etter pave-skismaet i 1159 støttet Håkon faksjonen Victor IV som pavekandidat som Valdemar støttet. Sverre Bagge mener at formålet med dette var å skape en allianse med Valdemar, siden Inge faksjonen hadde støttet Alexander III som pavekandidat.⁶⁷

De neste årene ble forholdet mellom Kong Valdemar og de Norske kongene komplisert. Først så hadde Valdemar støttet Erling Skakke i å beseire Håkon Herdebrei i 1161. Så skal forholdet mellom de forverret seg.⁶⁸ Erling var ikke villig til å avstå Viken til Valdemar etter at Håkon var beseiret. Erling og Valdemar skal angivelig ha inngått en avtale i 1161 om at Valdemar skulle få overherredømme over deler av Viken⁶⁹, og når Erling nekter, er det stridsgrunnlag for Danskene. Valdemar støttet flere av motstanderne til Erling og dro til Norge flere ganger for å få støtte hos befolkningen i Viken. Sagaene beskriver toktene til Valdemar som mislykkede siden han slet med å beseire Erling og biskopene ville ikke anerkjenne han som konge av Norge.⁷⁰

Senere dro Erling på tokt til Danmark sammen med tronkreveren Buris Henriksson. Valdemar svarte med å gjøre det samme i Norge og fikk støtte i Viken, og var på vei til Trøndelag, men måtte snu på grunn av interne problemer i hæren, disse toktene endte uten et reelt slag mellom Erling og Valdemar. Kristin Sigurdsdatter som var gift med Erling og søskenbarn av Valdemar reiste ned til Danmark og ba Erling om å forsone seg med Valdemar.⁷¹ Erling dro ned til Danmark og det endte med at Erling og Valdemar inngikk forlik i Danmark i 1170. Erling anerkjente Valdemar som overherre og tok Viken i len av Valdemar og ble hans Jarl.⁷² Erling lovte å støtte Valdemar med en leidang på 60 skip hvis det

⁶⁵ Bagge 2010, 49

⁶⁶ Ibid,

⁶⁷ Ibid, 47

⁶⁸ Orning 2014, 213

⁶⁹ Helle 1964, 36

⁷⁰ Ibid, 45

⁷¹ Magnus Erlingssons saga, 221

⁷² Helle 1964, 46

var behov for å ta ut leidang. I tillegg oppfostret han sønnen til Valdemar i Norge og lovte at sønnen skulle bli arving til Norge hvis Magnus døde uten ektefødte barn.⁷³

Den neste skildringen av Dansk påvirkning i den Norske krigen kom etter fallet av Erling Skakke på slaget ved Kalvskinnet. Etter at Magnus led et tap ved Ilevollene i Nidaros, søkte han til Danmark for hjelp mot Sverre. Magnus seilte mot Viken med en stor flåte fra Danmark og klarte å jage Sverre til Vestlandet. Der møttes de i et hardt slag ved Nordnes som gikk i Magnus sin favør og Sverre måtte trekke seg tilbake til Trøndelag.⁷⁴ Sverre slet med å være isolert i Trøndelag så han begikk et overraskelsesangrep på Bergen sommeren 1183 som gjorde at han fikk store deler av flåten sin tilbake og fikk drevet Magnus fra Vestlandet.⁷⁵

Magnus søkte enda en gang hjelp fra Danmark og bygde opp en ny flåte i 1184. Sverre oppholdt seg på Vestlandet så Magnus seilte langs kysten for å møte Sverre i slag. Langs veien samlet han støttespillere helt fra Viken til Sogn. I Fimreite ved Norefjorden møtte Magnus flåten til Sverre. Magnus hadde overtallet, men taktikken til Sverre med å la Skipene seile løst og ikke sammenbundet gjorde at flåten hans kunne angripe den ytre flanken til Magnus.⁷⁶ Med dette falt Magnus og Sverre ble enekonge over Norge⁷⁷, og forbindelsen mellom Norge og Danmark ble noe svekket i en periode.

Forbindelsen mellom Valdemar og Magnus var brutt, men Sverre sin konflikt med kirken ga Danmark en mulighet til å blande seg inn igjennom baglerreisningen. I 1190 flyktet erkebiskop Eirik til Lund i Danmark etter å ha blitt truet av Sverre. Der søkte han tilflukt hos Erkebiskop Absalon⁷⁸ og fikk paven til å lyse Sverre og alle biskopene i Norge i bann. I 1195 kom også biskop Øystein til Danmark og sammen med Eirik og Absalon dannet de baglerreisningen. De samlet motstanderne til Sverre og biskopene som var igjen i Norge til en samlet front mot Sverre.⁷⁹ Baglerne var i konflikt med Sverre helt til hans død og i første omgang varte reisningen fram til Inge Magnusson sin død i 1203.⁸⁰

Inge Magnusson sin død førte til oppløsningen av den daværende baglerflokk, siden Håkon Sverresson hadde forsonet seg med biskopene og erobret hele Norge. Freden mellom

⁷³ Helle 1964, 46

⁷⁴ Ibid, 56

⁷⁵ Ibid, 57

⁷⁶ Ibid, 57

⁷⁷ Ibid, 58

⁷⁸ Ibid, 59

⁷⁹ Ibid, 60

⁸⁰ Ibid, 66

birkebeinerne og baglerne ble bare midlertidig siden Håkon døde plutselig i 1204.⁸¹ Danmark støttet baglerreisningen aktivt, og det var Danske konger som var med på å bestemme hvem som skulle være overhode av flokken. Danmark var da svært involvert i Baglerreisningen fram til oppløsningen under kong Håkon.⁸² Baglerreisningen ble en måte for Danmark å ha innflytelse over den Norske borgerkrigen.

I Danmark samlet restene av Baglerne seg og valgte Erling Steinvegg til leder av den nye baglerflokken. Danskekongen Valdemar Seier støttet Erling og ga han en stor flåte for å ta over Viken. Valdemar var interessert i å ha overherredømme over Viken på samme måte som under Erling Skakke og Magnus. Erling tok Viken i len for Valdemar og ble hyllet til konge kort tid etterpå.⁸³ Erling døde kort tid etterpå og Filippus Simonsson ble leder for Baglerne.⁸⁴ Han ledet baglerflokken fram til sin død i 1217. Håkon Håkonsson tok muligheten til å underlegge seg baglerne og de ble oppløst kort tid etter.⁸⁵ Med slutten på baglerne var også Danmark sin rolle i borgerkrigen forminsket.

Om slutten på baglerne betydde slutten på den Danske innflytelsen under borgerkrigen er omdiskutert blant historikerne på feltet. Hans Jacob Orning mener at Danmark hadde store interesser på Østlandet under Ribbungreisningen og at de hadde mulighet til å skaffe Dansk støtte. Ribbungene hadde mulighet til å skaffe Dansk støtte siden kongsemnet til Ribbungene var av Magnusætten, som Danskene hadde støttet siden Magnus Erlingsson og fram til oppløsningen av baglerne.⁸⁶ Knut Arstad mener at dette aldri fant sted og at det kun var en mulighet i teorien. Danmark var svært opptatt på dette tidspunktet med korstog mot Estland, flere nederlag og kidnapping av Danskekongen. Å legge under seg Norge ville ikke på dette tidspunktet vært en prioritet for Danskene og de neppe hadde mulighet til å avstå ressurser til Norge.⁸⁷ Det betyr at det er lite sannsynlighet for at Danskene hadde noen særlig innblanding i Ribbungreisningen og dermed de Norske borgerkrigene etter oppløsningen av Baglerne. Det konkluderer den Danske innflytelsen på de Norske borgerkrigen, i neste kapittel skal vi se på hvordan Sverige påvirket borgerkrigen.

⁸¹ Helle 1964, 66

⁸² Orning 2015, 287

⁸³ Helle 1964, 66

⁸⁴ Ibid, 67

⁸⁵ Helle 1964, 69

⁸⁶ Orning 2014, 214

⁸⁷ Arstad 2020, 37

Sverige sin innflytelse på Norge

Sverige sin rolle i den borgerkrigen var betydelig mindre enn det vi har sett hos Danmark. Bakgrunnen for dette diskuterte vi i forhistorien til Sverige, og har å gjøre med det svekkede Sverige som eksisterte på 1100 tallet. Selv om Sverige sin innflytelse var mindre enn Danmark så hadde de definitivt en rolle i borgerkrigen. Hovedfokuset i dette kapittelet skal være på Sverige sin forbindelse med Birkebeinerne, forbindelsen med Ribbungopprøret og Sverige som et tilfluktsted for reisninger.

Øystein Møyla var den første lederen av Birkebeinerne og var den første til å søke hjelp fra den Svenske Jarlen Birger Brosa. Birger Brosa var gift med datteren til Harald Gille Birgitta Haraldsdatter som var Øystein sin tante. Øystein dro til Sverige og forklarte dem om hans sak og søkte hjelp i krigen mot Erling Skakke og Magnus. Birger og Birgitta var generøse og lovet både penger og menn samt deres vennskap til Øystein.⁸⁸ Øystein var nå klar til å dra til viken, der mange flokket til han og han ble tronet til konge.⁸⁹

Sverre dro noen år senere også til Jarl Birger Brosa i Sverige for å søke støtte. Sverre var halvbror av Øystein og hadde den samme relasjonen med Jarlen og kona. Der fortalte også Sverre sin sak, men nå var ikke slektningene like entusiastiske som de hadde vært med Øystein. For det første ville de ikke støtte noen andre enn Øystein så lenge han var i live og for det andre så var de mistenksom på at Erling Skakke hadde sendt Sverre ditt.⁹⁰ Sverre brukte resten av tiden han var der til å overbevise Jarlen om å støtte han, men kom ingen vei. Han dro så til Värmland der han fikk vite at Øystein og store deler av Birkebeinerne hadde falt i et slag i Viken mot Erling.⁹¹

Restene av flokken oppsøkte Sverre og ville ta han til høvding, men Sverre avviste dem siden han mente at barna til Birger Brosa hadde større krav på tronen og var mer egnet enn han selv. Flokken dro så til Birger, der han også avviste dem, fordi barna hans var for unge og ingen i flokken var gode nok til å være rådgivere for barna. Jarlen sa da de skulle søke til Sverre og at han nå skulle støtte Sverre i sin sak. Jarlen kunne ikke love Sverre en hær, men kunne tillate Sverre å oppbevare hæren sin i Sverige.⁹²

⁸⁸ Magnus Erlingsson saga 225

⁸⁹ Helle 1964, 47

⁹⁰ Sverresaga 28

⁹¹ Ibid

⁹² Sverresaga 29

Sverige fungerte som et tilfluktssted og en måte å reise mellom Trøndelag og Viken for Sverre. I Sverres saga er det flere tilfeller der Sverre velger å ta Birkebeinerne igjennom skogene i Sverige for å reise mellom Trøndelag og Viken. Første gang Sverre velger å gjøre dette er det begrunnet med at det ikke hadde vært mulig å ta seg igjennom Norge grunnet de store bygdene i Norge som ville motstått Sverre.⁹³ En annen årsak til at han valgte å reise på denne måten var at han ikke hadde tilgang på skip før etter slaget på Kalvskinnet, der han overtok flåten til Erling Skakke. Etter slaget på Nordnes velger han også å dra landeveien igjennom Sverige, trolig grunnet en svekket flåte som et resultat av det harde sjøslaget.⁹⁴ Sverige var da med på å muliggjøre striden mellom Sverre og Magnus ved å tillate Styrkene til Sverre å oppholde seg og krysse igjennom landet, noe som ble en stor fordel for Sverre.

Ribbungene deler også noen fellestrekk med Birkebeinerne når det kommer til forholdet med Sverige. Ribbungene hadde støtte i Värmland og kunne søke tilflukt innenfor Svenske grenser på samme måte som Birkebeinerne hadde gjort.⁹⁵ Ulikt tidligere så var Svenskene aktive i krigshandlingene på Østlandet. Et annet bevis for at Ribbungene og Svenskene hadde nære relasjoner var at Knut Håkonsson fikk disponere kastellet i Ljodhus vinteren 1227-1227. En borg som tidligere hadde vært et svært viktig militært anlegg ved grensen til Norge. Byen Ljodhus som borgen befant seg i var også et viktig handelssted med egen havn, som sier mye om tillitten Svenskene hadde til Ribbungene.⁹⁶

En årsak til Svenskene sin støtte til Ribbungreisning kan ha vært relasjonen mellom Knut Håkonsson og noen av stormennene i Sverige.⁹⁷ Svenskene ga støtte til Ribbungene helt til Håkon Håkonsson hadde vært på et felttog til Värmland der han hadde overbevist dem om å ikke støtte opprørere mot kongen.⁹⁸ Svenskene snudde mot Ribbungene i frykt for et nytt tog og jagde de ut av Sverige som gjorde at reisningen ble oppløst og borgerkrigen kom til en slutt.

Ekteskap og Allianser under borgerkrigen

⁹³ Sverresaga 29

⁹⁴ Helle 1964: 55

⁹⁵ Bagge 2010, 50

⁹⁶ Arstad 2019, 192

⁹⁷ Bagge 2010, 50

⁹⁸ Moseng et al 2018: 139

Vi har vært innpå temaet om giftemål og allianser mellom Norge, Sverige og Danmark, men for å se årsakene bak innflytelsen til Danmark og Sverige på den Norske borgerkrigen må vi se på viktigheten av alliansene som oppsto som et resultat av giftemål. Giftemål på tvers av grensene var ikke noe nytt fenomen på 11 og 1200 tallet, men grunnet borgerkrigen fikk det større konsekvenser. I dette kapitlet skal vi se nærmere på to eksempler med giftemål som førte til allianser som hadde konsekvenser for borgerkrigen. Vi skal først se på et eksempel som involverer Danmark med alliansen mellom Erling Skakke og Valdemar, og så den Svenske alliansen mellom Birkebeinerne og Jarlen samt kongen av Sverige.

Erling Skakke var gift med Kristin Sigurdsdatter som var i slekt med Kong Valdemar den store. Kristin sin mor var den Svenske Kristina som var tanten til Valdemar. Selv om Kristin var født i Norge kan det argumenteres for at de Svenske og Danske anene hennes bidro til en allianse mellom Erling og Valdemar. Saxo beskriver at under krigen med Håkon Herdebrei så dro Erling Skakke og den unge Magnus til Danmark for å søke støtte hos Valdemar. Grunnet den nære relasjonen, så betydde dette mye for Valdemar og han tok godt vare på Erling og Magnus når de var i Danmark.⁹⁹ Som vi har sett tidligere var forholdet mellom Erling og Valdemar veldig komplisert, men resultatet var en allianse som fikk store konsekvenser for Norge. Giftemålet mellom Erling og Kristin var da med på å skape en allianse mellom Erling og Valdemar som fikk store konsekvenser for Danmark sin innflytelse på Norge.

Det andre eksempelet vi skal se på er mellom Jarlen Birger Brosa og Øystein/Sverre. Som vi så på tidligere var Birger Brosa sin kone datteren til Harald Gille og var tanten til Øystein. Alliansen gjorde at birkebeinerne fikk tilgang på penger, menn, og et sted å gjemme seg mot motstanden i Viken. Giftemålet mellom en Norsk prinsesse og en Svensk jarl resulterte da i en allianse mellom Sverige og en motstandsflokk i Norge.

Sverre var halvbror til Øystein Møyla og hadde også den samme relasjonen til Birger Brosa. Som vi så tidligere fikk ikke Sverre den samme støtten fra jarlen, men fikk et tilfluktsted og en måte å reise imellom Trøndelag og Viken. I tillegg til å være nevøen til Birger så prøvde Sverre å forsterke relasjonen mellom seg selv og Sverige. Han tok Birger sin sønn Filip som Jarl og giftet seg med datteren til den Svenske kongen Knut Eriksson.¹⁰⁰ Med denne alliansen med Sverige håpet Sverre å styrke kongedømmet sitt, siden Viken var det

⁹⁹ Saxo bok 14, 196

¹⁰⁰ Sawyer 2003: 67

gjensstående sentrum for motstanden mot Sverre og Viken grenser mot Sverige.¹⁰¹ Vi ser at Sverre utnytter sin relasjon i Sverige for å kunne skaffe seg allierte mot Erling Skakke og Danskene. Ekteskap og allianser var viktig under borgerkrigen, og ved å se på disse to eksemplene har vi sett hvordan ekteskap og allianser fikk konsekvenser for borgerkrigen.

Danmark og Sverige sine motiver for å påvirke borgerkrigen

I de tidligere kapitlene har vi snakket mye om hvordan Danmark og Sverige har påvirket den Norske borgerkrigen, men nå skal vi gå mer i dybden hvorfor disse landene hadde en interesse av Norge. Danmark og Sverige påvirket den Norske borgerkrigen på forskjellige måter så vi må se på motivene til Danmark og Sverige hver for seg, for å se hva forskjellene kan være.

Hvorfor var Danmark villige til å avse store ressurser til Norske konger under den Norske borgerkrigen? I løpet av de tidligere kapitlene har vi sett at Danske konger har vært villige til å gi støtte til Norske konger og motstandsflokker uten noe løfte om noe i retur. At Danmark var villige til å bistå med skip, mannskap og tilflukt på mange forskjellige anledninger sier noe om den politiske interessen Danmark må ha hatt av Norge. Spørsmålet er da hva Danmark fikk ut av blande seg inn i den Norske borgerkrigen.

Handlingene til de Danske kongene fra Harald Blåtann og til Valdemar Sejer gir en indikasjon på hva motivasjonen til Danmark kan være. Harald Blåtann, Knut den Store og Valdemar hadde alle ambisjoner om å ha kontroll over Norge. De følte at Norge tilhørte dem og at de alle hadde et krav om å styre Norge. Ut ifra dette så kan man argumentere for at Motivasjonen til Danmark for å blande seg inn i den Norske borgerkrigen var å enten erobre Norge eller ha kontroll over Norge.

Valdemar den store fikk aldri kontroll over hele Norge på samme måte som tidligere Danske hadde gjort. Valdemar måtte ta til takke med å være overherre over Viken under borgerkrigen. Etter å ha blitt overherre over Viken prøvde aldri Valdemar igjen å ta kontroll over resten av Norge. Kan man da argumentere for at Valdemar sitt primære interesseområde var i Viken og han ville si seg fornøyd med dette, eller var dette et resultat av baglerne og Valdemar sine mislykkede forsøk på å få kontroll over Norge. Det var neppe det førstnevnte alternativet som stemte når det kom til Valdemar sine motiver. Etter å ha vært mislykket

¹⁰¹ Helle 1964: 62

gjentatte ganger om å ta makten i Norge, må Valdemar ha skjønt at det eneste håpet for kontroll over Norge var å støtte en motstandsflokk og gjøre kongsemnet der til sin vasall, som han hadde gjort med Erling Skakke. Årsaken til at Valdemar aldri fikk noe særlig innflytelse etter alliansen med Erling og Magnus, må ha hatt å gjøre med baglerne sine tap mot birkebeinerne og ikke med ambisjonsnivået eller motivasjonene til den Danske kongen.

Vi har slått fast at motivasjonene til Danmark om å blande seg inn i den Norske borgerkrigen handlet om å skaffe kontroll i Norge, men hva var attraktivt med Norge. Claus Krag hevder at Norge kan ha vært viktig for Danmark på 900 tallet grunnet den store kysten og jerneksport. Store deler av jerntilførselen kom fra Vestlandet og ble skipet ut fra Viken og til Danmark.¹⁰² Å kontrollere viktige ferdselsveier kan ha vært motivasjonen bak Danmark sin interesse innledningsvis. At dette var Erik Emune eller Valdemar sin motivasjon for å blande seg inn i den Norske borgerkrigen er mindre klart, men det kan ha vært av interesse for de tidligere Danske kongene. Erik Emune og Valdemar kan da ha følt at Norge tilhørte dem siden tidligere Danske konger hadde gjort krav på Viken og Norge. Behovet for å kontrollere viktige ferdselsveier i Skandinavia kan da ha ført til Danskenes krav om Viken som senere har inspirert Danske konger til å utøve sin innflytelse på Norge.

Motivasjonene til Danmark virker ganske klare, men hva var motivet til Sverige for å være involvert i borgerkrigen? Hadde de et spesifikt motiv i det hele tatt? Vi har ingen bevis for at Sverige hadde noen ambisjoner om å erobre eller kontrollere Norge på dette tidspunktet, så det vil være rimelig å si at vi kan ekskludere dette motivet. I tillegg så ville de problematiske tilstandene som plaget Sverige igjennom hele borgerkrigen hindret dem i å legge noe særlig press på Norge. Svenske ambisjoner om å kontrollere Norge kan vi da utelukke som et motiv for Sverige sin innflytelse på den Norske borgerkrigen.

Det første tilfellet av Svensk innflytelse var støtten Jarlen Birger Brosa ga til Øystein Møyla. Saga om Magnus Erlingsson begrunner Jarlen sin beslutning om å støtte Øystein som et resultat av hans slektsbånd med hans kone. En mulig teori for Sverige sitt motiv kan da være ønsket om å danne allianser med Norske konger og kongsemner. Dette virker som å være tilfelle i alle skildringene vi har om forholdet mellom birkebeinerne, Ribbugene og Sverige. Sverre fikk støtte av Birger grunnet hans ætt og i tillegg fikk han gifte seg med datteren til Svenske kongen Knut Eriksson, et klassisk tegn på allianse er igjennom ekteskap. Ribbungene fikk også støtte på grunn av relasjonen mellom Knut Håkonsson og Stormenn i

¹⁰² Krag 2000: 54

Värmland. Allianse med en konge av Norge virker nå veldig tydelig som en motivasjon for Sverige å påvirke krigen.

Spørsmålet som gjenstår, er hva Svenskene håpte å få ut av en allianse med en Norsk konge eller kongsemne. Sagaene vi har sett på gir inntrykket på at allianser som har vært inngått på grunn av slektsbånd står høyt blant de inkluderte partene. Det hadde ikke vært urimelig å tenke at på dette grunnlaget alene hadde vært motiv nok i seg selv, men det er verdt en diskusjon om det var noe flere bakenforliggende motiver knyttet til disse alliansene. Grunnet det manglende kildematerialet er det vanskelig å vite presist hva de Svenske stormennene tenkte på denne perioden. Men hvis vi tar utgangspunkt i den ustabile situasjonen i Sverige, vil det være riktig å anta at de hadde behov for sterke allierte i Vest. Hadde forholdene i Norge stabilisert seg under Øystein eller Sverre kunne kongen i Sverige hatt en sterk alliert, som hadde vært en fordel i tronstriden som foregikk i Sverige. Det er rimelig å si at Sverige må ha hatt egeninteresser når det kommer til å inngå allianser med Norge. Om det sto på å ære slektsbånd eller egeninteresser så kan man argumentere for at motivet til Sverige for å påvirke borgerkrigen var å danne allianser med Norske konger og kongsemner.

Vi har nå funnet Motivene for Danmark og Sverige sin innflytelse. Danmark hadde et ønske om å ha overherredømme over Norge, enten som Konge eller som overherre med en vasall i Norge. Dette ønsket kom av historiske krav på Norge som har vært gjort av Danske konger siden starten av Vikingtiden. Sverige sine motiver var mindre åpenbare og krevde en dypere diskusjon. Ut ifra handlingene til Birger Brosa og Svenske kongen Knut Eriksson kan man argumentere for at Svenskene hadde et behov for å danne en allianse med Norske konger. Dette behovet for allianse var motivet til Sverige for å påvirke borgerkrigen.

Konsekvenser av Dansk og Svensk innflytelse på den Norske borgerkrigen

Avslutningsvis skal vi se på følgene Dansk og Svensk innflytelse hadde på den Norske borgerkrigen. Som før hadde Danmark og Sverige sine handlinger forskjellige konsekvenser så det er nødvendig å se på disse hver for seg. Formålet med dette kapitlet blir å prøve å finne ut mer om årsakene til hvorfor stridighetene i Norge brøt ut og diskutere viktigheten av Danmark og Sverige sin innflytelse på borgerkrigen.

Var Danmark og Sverige sin innflytelse på Norge en årsak til borgerkrigen? Når det kommer til konsekvenser av handlingene til aktørene er dette det første spørsmålet som virker naturlig å spørre. Når det kommer til årsaker til den Norske borgerkrigen, må vi se på utløsende og medvirkende årsaker. Var Danmark og Sverige sin innflytelse en hovedårsak eller bare bidro den til stridighetene? Man kan neppe argumentere for at dette har vært en hovedårsak til utbruddet av borgerkrigene. Basert på det svekkede Danmark og Sverige som eksisterte på 1130 tallet kan vi si at de ikke bidro mye til å starte konflikt i Norge. For å finne utløsende årsaker til borgerkrigen må man heller se på mer indre dyptliggende faktorer som ressursmangel, styrking av aristokratiet og rivaliserende konger. Fokuset vårt blir da på Danmark og Sverige sin innflytelse som en ytre faktor som medvirket til stridighetene under borgerkrigene.

Man kan da ut ifra dette ta utgangspunkt i at Danmark og Sverige sin innflytelse ikke forårsaket krigen, men hadde en effekt på stridighetene. Argumentet her baserer seg på at innflytelsen muliggjorde stridighetene ved å støtte de stridene partene med ressurser og tilfluktsteder. Danmark var en nesten kontinuerlig kilde for skip og mannskap for medlemmer av Magnusætten i periodene Danmark hadde mulighet til å avstå ressursene. Vi ser det på opptil flere forskjellige anledninger at konger alliert med Danmark benytter seg av dette. Etter å ha tapt en flåte eller et slag, drar de ned til Danmark og returnerer kort tid etterpå, klar til å krige videre. I tillegg fungerte Danmark som et tilfluktsted for biskopene som måtte flykte fra Norge under Sverre sitt kongedømme. Der fikk de muligheten til å organisere seg og samle støtte i motstanden mot Sverre. Ut ifra dette så er det rimelig å si at Danmark sin støtte til Magnusætten holdt krigføringen gående.

Man kan også hevde at Sverige påvirket borgerkrigen på en tilsvarende måte. Sverige var ikke en like stor kilde for ressurser for noen av kongene som var alliert med de under borgerkrigen, men de kan ha bidratt til stridighetene på andre måter. For Birkebeinerne og Ribbungene ble Sverige et tilfluktsted fra opposisjonen i Viken. Muligheten for å ta seg igjennom Sverige for å unngå konflikt og hindre å bli fast i et område i Norge må ha vært veldig gunstig for de som benyttet seg av det. Sverre hadde neppe kunne utfordret motstanden som var i Viken under de tidlige dagene til Birkebeinerne. I tillegg muliggjorde toktet igjennom Sverige at Sverre kunne ta over Trøndelag som var utslagsgivende i krigen mot Erling. Dette betyr at Sverige var indirekte ansvarlig for at Sverre kunne få et fotfeste i Norge og utfordre Erling og Magnus om kongemakten i Norge.

Det er en mulighet at Birkebeinerne og ribbungene kunne utnytte fordelene av Sverige, uavhengig av om de hadde vært alliert med lederne i landet. Sverige sin svake tilstand, villmark, og tynne befolkning ved grenseområdene¹⁰³ hadde begrenset mulighetene deres til å nekte Nordmennene å bruke Sverige på denne måten. Samtykket til de Svenske stormennene kan da ha vært mindre viktig enn antatt. På den andre siden så vet vi at forholdet mellom Svenske stormenn og Birkebeinerne var bra og å ha støtten fra Sverige må desidert ha vært en fordel. Å ikke ta risikoen med å fornærme stormennene i Sverige ved å oppbevare soldater og ressurser i landet deres og heller ha samtykket og en allianse med de som har kravet på området må ha vært mer attraktivt.

Når det kommer til Ribbungene så vet vi at i tillegg til å være et tilfluktssted fra Viken, var Svenske soldater aktivt involvert i krigføringen. Dette er interessant fordi ribbungopprøret var nært slutten av borgerkrigen og handlingene blusset opp stridighetene igjen i en periode der Norge var på en kurs mot høyere grad av stabilitet etter nesten 90 år med jevnlig tronstridigheter. Sverige sin innflytelse kan da ha bidratt til å blåse liv igjen i stridighetene som hadde vært typisk for borgerkrigen.

Med grunnlag i disse argumentene kan man si at Danmark og Sverige sin innflytelse bidro til stridighetene som fant sted under den Norske borgerkrigen. Konsekvensene for Norge ble økte stridigheter grunnet ressursene og fordelene Dansk og Svensk innflytelse innebar. Formålet med dette kapitlet var å finne konsekvensene av Danmark og Sverige sin innflytelse og så langt har vi konstatert at det hadde en påvirkning på stridighetene i landet. Avslutningsvis gjenstår å finne ut viktigheten av Danmark og Sverige sin påvirkning.

Å konstatere viktigheten av Dansk og Svensk innflytelse er nødvendig for å vektlegge hva konsekvensene var for Norge. Viktigheten av Spesielt Danmark sitt press på Norge er omdiskutert når det kommer til tidligere forskning på temaet. På den ene siden mener Hans Jacob Orning at Danmark sitt press på Norge var en årsak til borgerkrigen¹⁰⁴ og på den andre siden har vi Sverre Bagge som vektlegger i hovedsak indre dyptliggende årsaker¹⁰⁵ og avviser viktigheten av Danmark og Sverige sitt bidrag. Med grunnlag i min egen argumentasjon og argumentene til Orning konstatere at viktigheten til Danmark og Sverige sin innflytelse er større enn det som blir framstilt i Bagges *From Viking Stronghold to Christian kingdom og Borgerkrig og statusvikling i Norge i middelalderen*. I førstnevnte blir de svekkede tilstandene

¹⁰³ Bagge 2010: 50

¹⁰⁴ Orning 2014

¹⁰⁵ Bagge 1986

i landene etter døden til Magnus Erlingsson, brukt som et argument for manglende press og innflytelse på Norge, men den tar ikke i betraktning Danmark sin involvering i Baglerne, lenge etter døden til Magnus Erlingsson.¹⁰⁶ I tillegg blir Sverige sin viktighet avvist helt grunnet den svake tilstanden, og muligheten for å benytte seg av landet uten stormennene sitt samtykke. Denne framstillingen tar ikke hensyn til Ribbungene sitt forhold med Sverige eller at Birkebeinerne oppsto der. Ut ifra dette kan man konkludere med at Danmark og Sverige sin rolle i borgerkrigen er større enn som blir framstilt. Konsekvensene innflytelsen forårsaket er da ikke neglisjerbare og vi kan konkludere med at konsekvensene for Norge ble økte perioder med stridigheter grunnet Dansk og Svensk påvirkning.

Konklusjon

Under den Norske borgerkrigen var det tilfeller der en Norsk tronprent fikk støtte av Danmark eller Sverige. Danmark hadde hatt en historie med å utøve innflytelse på Norge i perioder der kongemakten i Danmark var sterk som under Harald Blåtann, Knut den Sterke og Valdemar den Store. Sverige hadde en svekket kongemakt i hele perioden den Norske borgerkrigen foregikk i så innflytelsen var ikke på det samme nivået, men hadde fortsatt en rolle i den Norske borgerkrigen.

Harald Gille og Magnus blinde var de første til å få støtte fra Danmark, under de første årene av krigen. De allierte seg med hver sin tronprent i tronstriden som foregikk i Danmark på denne tiden. Harald og Erik Emune seiret over Magnus, men kort tid etterpå ble det strid mellom dem, og i et mislykket forsøk prøvde Erik å invadere Norge. Etter at tronstriden i Danmark endte, ble Valdemar den store konge av Danmark og igjen påvirket Danskene krigen. Valdemar kjempet mot Erling Skakke helt til Erling ble med på å være underordnet ham som Jarl av Viken. Samtidig hadde både Øystein Møyla og Sverre Sigurdsson fått støtte av Sverige og grunnlagt Birkebeinerne som en motstand mot Erling og Magnus. Etter Erling og Magnus sin død, ble Sverre konge, som førte til at Danskene med hjelp av Norske biskoper grunnla Baglerne. Baglerne var en motstand mot Sverre og hans etterkommere, helt til Håkon Håkonsson klarte å forsone Birkebeinerne og Baglerne i 1217. Ribbungreisningen var den siste motstandsflakken som ble opprettet under krigen. De hadde

¹⁰⁶ Orning 2015, 287

støtte fra Svenskene og herjet i Viken en periode. Håkon Håkonsson truet Svenskene med å gå på tokt så de snudde mot ribbungene og reisningen ble beseiret.

Ut ifra det vi har sett så påvirket Danmark og Sverige den Norske borgerkrigen med sin innflytelse. Motivasjonen til å påvirke krigen var delt. Danmark ønsket å erobre eller etablere et overherredømme over Norge, imens Sverige ønsket å danne allianser med konger og Kronpredenter i Norge. Konsekvensene for Norge ble at Støtten fra utlandet muliggjorde videre krigføring i form av ressurser og tilfluktsteder. Resultatet ble da perioder med økte stridigheter grunnet Danmark og Sverige sin innflytelse på Norge. Vi kan konkludere med at Danmark og Sverige sin innflytelse påvirket den Norske borgerkrigen.

Litteraturliste

Kilder:

- Gesta Danorum, Saxo Grammaticus Danmarks krønike, utgave fra Frederik Winkel horn (1898)
- Magnus Erlingsson saga hentet fra:
<https://www.nb.no/items/c5124f9565a5862583f8e8cd19d4c0f3?page=225&searchText=oaiid:%22oai.nb.bibsys.no:999402744184702202%22>
- Sverresaga hentet fra:
<https://www.nb.no/items/27f9b0bf3c7e48af235dfcad852687aa?page=0&searchText=oaiid:%22oai.nb.bibsys.no:998020165374702202%22>

Litteratur:

- Arstad, K. (2019). Rex Bellicosus: strategi, taktikk og feltherregenskaper i Norge på 1200-tallet : en analyse av krigføring i middelalderen samt militært og politisk lederskap sett gjennom karrierene til Sigurd Erlingsson, Knut Håkonsson, Skule Bårdsson og Håkon Håkonsson. [Doktorgradsavhandling]. Universitetet i Oslo.
- Arstad, K. (2020). Ribbungopprøret mot birkebeinerkongedømmet og Magnus-ættens krav på tronen i Norge på 1200-tallet. Hentet fra:
<http://ojs.novus.no/index.php/CM/article/view/1864/1843>
- Bagge, S. (1986) Borgerkrig og statsutvikling i Norge i middelalderen, Historisk tidskrift nr 2. 1986 Hentet fra:
<https://www.nb.no/items/9ea20490006a805e4f057c979f348394?page=1>
- Bagge, S. (2010). From Viking Stronghold to Christian Kingdom – State formation in Norway, c. 900-1350. Museum Tusulanum Press. København
- Carlsson, S. Rosen, J. (1979) Från Birger Jarl til Kalmarunionen Albert Bonniers Forlag, Stockholm

- Heebøll-Holm, K, T. (2019) Borgerkrigen i Saxo Grammaticus'Gesta Danorum
Hentet fra: <http://ojs.novus.no/index.php/CM/article/view/1767/1750>
- Helle, K. (1964) Norge blir en stat 1130-1319 Universitetsforlaget, Oslo
- Krag, C. (2000) Norges historie fram til 1319. Universitetsforlaget, Oslo
- Moseng, O. G., Opsahl, E., Pettersen, G. I., Sandmo, E. (2015). Norsk historie 750-1537. (2. utg.). Universitetsforlaget, Oslo
- Orning, J, H. (2014) Borgerkrig og statsutvikling i Norge i middelalderen – en revurdering Hentet fra: <https://www.idunn.no/doi/epdf/10.18261/ISSN1504-2944-2014-02-03>
- Orning, J, H. (2015) Hvorfor vant kongene? Hentet fra: <https://www.idunn.no/doi/epdf/10.18261/ISSN1504-2944-2015-02-06>
- Sawyer, B. (2003) The 'Civil Wars' revisited Hentet fra: <https://www.idunn.no/doi/pdf/10.18261/ISSN1504-2944-2003-01-03>
- Sawyer, P. (1991) När Sverige blev Sverige. Viktoria bokforlag, Borås.

